

ПРОГРАМА ООН ІЗ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗБУДОВИ МИРУ

КОНКУРС ГРАНТІВ НА ЗАПОЧАТКУВАННЯ, ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗШИРЕННЯ МІКРО, МАЛИХ ТА СЕРЕДНІХ ПІДПРИЄМСТВ ОКРЕМИХ РАЙОНІВ ТА МІСТ ДОНЕЦЬКОЇ, ЛУГАНСЬКОЇ ТА ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Перед підготовкою апікаційної форми просимо **УВАЖНО знайомитись з умовами конкурсу представленими в *Оголошенні конкурсу та Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів та нижче наведеними Відповідями на запитання, що задаються найчастіше***

ВІДПОВІДІ НА ЗАПИТАННЯ, ЩО ЗАДАЮТЬСЯ НАЙЧАСТІШЕ

- 1. Який курс використовувати при підготовці заявки?**
При підготовці грантової заявки і розрахунку суми гранту в гривні потрібно використовували офіційний курс НБУ на дату подання заявки. Але звертаємо Вашу увагу, що при підписанні грантових угод фактичні суму гранту будуть переглядатися згідно курсу НБУ на дату підписання угод. У випадку зниження офіційного курсу НБУ на дату підписання угод відносно курсу, за яким проводилися розрахунки грантових заявок, суми курсової різниці мають бути покриті за рахунок власних внесків учасників конкурсу.
- 2. Яка відповідальність за порушення вимог, обмежень конкурсу (наприклад, обладнання, придбане за кошти гранту, було передано третім особам)?**
Отримувач гранту повинен буде повернути грантові кошти/обладнання.
- 3. Якщо заявник розпочав вже певну діяльність, наприклад придбав деякі товари до підписання договору/отримання грантових коштів проєкт, як це можна врахувати в заявці?**
В заявці це повинно бути відображено як власний внесок.
- 4. ФОП зареєстрований у м. Токмак. Чи можна здійснювати підприємницьку діяльність в межах проєкту на інших цільових територіях?**
Так, місцем реєстрації ФОП чи підприємства іншої форми власності та місцем ведення господарської діяльності обов'язково мають бути підконтрольні Уряду України райони Донецької та Луганської областей та окремі райони Запорізької області, водночас, місце реєстрації та місце ведення господарської діяльності можуть не співпадати при умові, що і реєстрація і місце ведення господарської діяльності знаходяться в межах цільових територій, вказаних в умовах конкурсу.
- 5. Чи може сплата ЄСВ бути врахована як свій внесок?**
Так, на час дії проєкту, тобто не більше двох місяців.
- 6. Розшифруйте, будь ласка, сектор «зернові та олійні культури». Які саме види діяльності мають на увазі?**
Будь-який вид діяльності пов'язаний з вирощуванням, обробкою, переробкою, збутом та логістикою зернових та олійних культур.
- 7. Де можна взяти інформацію для опису маркетингової частини бізнес-плану? В якому обсязі слід подавати таку інформацію?**
В апікаційній формі детально зазначено, яка саме інформація має бути надана. Її об'єм не повинен перевищити 350 слів. У *Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів* надано приклад опису маркетингової частини бізнес-плану.
- 8. Які наслідки для отримувача гранту, якщо бізнес «не пішов»? Чи треба буде повертати обладнання, наприклад?**

Повернення коштів та обладнання відбувається у випадку невиконання умов грантової угоди (приклад контракту наведений у *Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів*).

- 9. Чи можуть грантові кошти витратитися на рекламу, юридичні послуги та інше? (Чи передбачене грантом фінансування витрат на закупівлю послуг для забезпечення розвитку бізнесу – рекламні, юридичні та інші?).**
Грантові кошти можуть бути використані на рекламні, юридичні чи інші послуги в межах 10-15% вартості гранту.
- 10. Чи є вимога, що неможна закривати ФОП протягом 12 місяців з отримання гранту? Уточніть, будь ласка, цей термін.**
Офіційне припинення підприємницької діяльності, започаткованої або відновленої за кошти благодійного гранту, раніше ніж 12 місяців, починаючи з дня підписання договору, може бути розцінено як нецільове використання коштів благодійного гранту..
- 11. Як довго буде прийматися рішення про визначення переможців конкурсу?**
До 2-2,5 місяців після закриття конкурсу.
- 12. З якого моменту починається відлік 60 днів, протягом яких має реалізуватися проєкт?**
З дати підписання контракту між підприємцем/підприємством та ТЦК.
- 13. Бажано отримати тлумачення по цільовим секторам. Зокрема, цікавить класифікація робіт по харчовій промисловості та сільському господарству.**
Грант надається на створення та/або розширення підприємств, які працюють у визначених у оголошенні пріоритетних для програми секторах економіки. Прив'язки до класифікаторів відсутня.
- 14. Яким чином заявникам буде надходити інформація про результати оцінки?**
Після кожного етапу оцінки на Вашу електронну адресу, вказану при реєстрації, буде відправлений автоматичний лист-повідомлення.
- 15. Чи дозволяє реєстрація в електронній системі конкурсу отримувати в подальшому інформацію за іншими конкурсами?**
Ви реєструєтесь в онлайн системі **лише** для подачі бізнес проєкту на поточний конкурс. Інформацію про наступні конкурси можна буде знайти на офіційних інформаційних ресурсах ПРООН, а також на сайті ТЦК - www.ccc-tck.org.ua/active; окремому сайті грантової програми - <http://ccc.kiev.ua> та на сторінці ТЦК в соціальній мережі Facebook - <https://www.facebook.com/ccc.creative.centre/>.
- 16. Яким чином зазначати номер мобільного телефону?**
Мобільний номер телефону повинен бути зазначений у форматі +380 . При введенні номеру у заявці, система надає підказку.
- 17. Щодо навчання бізнес-плануванню, чи враховується те, яке проходили раніше через центр зайнятості?**
Ні. Під час реєстрації заявки на грантовий конкурс збирається інформація лише щодо участі конкурсанта в бізнес-тренінгах Програми ООН із відновлення та розбудови миру, однак учасники навчальних програм не мають переваги при визначенні переможців грантового конкурсу.
- 18. Чи є необхідність сканувати всі сторінки паспорту, де є фотографії?**
Ні, лише 1, 2, 3 сторінки паспорту громадянина України та сторінку паспорта громадянина України з відміткою про реєстрацію постійного місця проживання.

19. **Чи можна подавати копії (скани, фото) документів, що посвідчують особу, зроблені із копій таких документів?**
Ні, необхідні для подачі копії (фото або скани) документів, що посвідчують особу, **обов'язково** повинні бути зроблені лише з **оригіналів дійсних документів**.
20. **Якщо заявник зареєстрований як ФОП, але в переліку його видів діяльності немає жодного з тих, за якими оголошено конкурс, що слід робити?**
Після отримання інформації, що Ваша заявка перемогла необхідно буде додати відповідний до діяльності КВЕД.
21. **Чи вважається започаткуванням нового бізнесу відкриття нового виду діяльності, якщо заявник вже зареєстрований як ФОП?**
Так, якщо це новий вид бізнесу.
22. **Чи може подаватися заявка на участь у конкурсі за декількома секторами (видами діяльності) одночасно?**
Ні, необхідно обрати один сектор.
23. **В якій валюті здійснюються розрахунки в бізнес-плані?**
Розрахунки здійснюються **ЛИШЕ** в гривнях.
24. **Який курс валюти застосовується для розрахунків бізнес-плану?**
Курс Європейського Союзу, який установлюється на початку місяця.
25. **Чи може бути сума проєкту (бізнес-плану) вища, ніж 6,5 тис. євро або визначених умовами конкурсу сум відповідно до кількості створених робочих місць (Чи є обмеження щодо вартості проєкту)?**
Обмежень щодо вартості бізнес-проєкту немає, однак сума гранту, наданого Програмою ООН з відновлення та розбудови миру, не може перевищувати **210 тис. грн. (але не більше 6,500 євро в гривневому еквіваленті за курсом НБУ на дату підписання грантової угоди)** або визначених умовами конкурсу сум відповідно до кількості створених робочих місць. Заявник може збільшувати вартість проєкту завдяки власним внескам.
26. **В Україні деякі види діяльності не потребують реєстрації як ФОП. Відповідно до цього, чи можуть такі люди взяти участь у конкурсі (наприклад, створення сімейної ферми)?**
Грантова програма впроваджується на започаткування, відновлення та розширення мікро-, малих та середніх підприємств, тому офіційна реєстрація – обов'язкова умова.
27. **Термін реалізації проєкту 60 днів – виключно для всіх, незважаючи на сезонність окремих видів діяльності?**
Так.
28. **Чи може бути предметом фінансування за проєктом придбання обладнання?**
Так.
29. **Чи можуть у конкурсі брати участь ТОВ, філії юридичних осіб?**
Так, можуть брати участь ФОП, ТОВ, ФГ та ПП. Детальна інформація надана в *Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів*, розділ 5.
30. **Як можна дізнатися про те, скільки заявок на конкурс подано, скільки пройшли етапи оцінювання і т. ін.?**
Інформація про це буде оприлюднена на сайті ТЦК – www.ccc-tck.org.ua та на окремому сайті грантової програми - <http://ccc.kiev.ua>.

- 31. Якщо у попередніх конкурсах заявник потрапив до списку очікування, чи треба подаватися на наступний конкурс знову?**
Учасник має право подаватися на подальші конкурси, окрім випадків вказаних в умовах конкурсу 4 (див. *Посібник з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів*, розділ 5).
- 32. Якщо у попередніх конкурсах заявник не визнаний переможцем, чи може він подаватися на інші наступні конкурси?**
Так.
- 33. Якщо заявник визнаний переможцем в одному із попередніх конкурсів, чи може він подаватися й на інші наступні конкурси?**
Ні, не може. Умовами конкурсу зазначено, що не мають право подавати заявку: «*Особи, що отримували фінансування на започаткування, відновлення чи розвиток бізнесу від Програми ООН із відновлення та розбудови миру чи інших проектів міжнародної технічної допомоги впродовж останніх 12 місяців.*»
- 34. Чи будуть проінформовані заявники про потрапляння на наступний етап оцінки?**
Так, буде відправлено автоматичний електронний лист.
- 35. Чи буде викладений у широкому доступі на сайті посібник з оцінки? Де можна дізнатися про критерії оцінювання?**
В оголошенні конкурсу і *Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів* описані критерії і процедура оцінки.
- 36. Яким чином кошти будуть передані переможцю?**
Кошти будуть передані через банківський переказ.
- 37. Якщо ФОП зупинив свою діяльність до оголошення конкурсу, а тепер знову буде відкривати, чи вважається це оновленням бізнесу?**
Так, якщо він/вона був підприємцем і закритися, то відкриття після отримання гранту – це відновлення діяльності.
- 38. Чи не погіршить експертну оцінку той факт, що ФОП є платником податків за першою групою, у зв'язку з чим не може створювати робочі місця?**
Ні, якщо створення робочих місць не є умовою конкурсу.
- 39. Чи може член родини бути зазначений у бізнес-плані як працівник (якщо бізнес-планом передбачене створення робочих місць)?**
Так.
- 40. У проєкті можуть брати участь тільки внутрішньо переміщені особи?**
Ні, у конкурсі можуть брати участь усі, хто проживає та планує свою бізнес-діяльність у зазначених в оголошенні містах та районах Донецької, Луганської та Запорізької областей.
- 41. Чи входять до індустрії гостинності перукарні, салони краси?**
Індустрія гостинності – це широка категорія галузей сфери послуг, що включає готельно-ресторанний сектор, туризм, індустрія розваг та відпочинку, об'єкти краєзнавчо-туристичної діяльності, транспортне обслуговування туристичних об'єктів, культурно-розважальні центри та суміжні напрямки бізнесу. Індустрія краси та здоров'я підтримуватись не буде. Перукарні та салони краси не є пріоритетом цього конкурсу і не будуть підтримані.

42. Чи можуть декілька підприємців поєднатися для отримання більшої суми гранту, у зв'язку з тим, що окремі види діяльності вимагають значних початкових внесків (наприклад, виробництво харчових продуктів)?
Ні.
43. Якщо нерухомість, б/в обладнання вже куплені, чи може це бути враховане як 25% власного внеску?
Так.
44. Чи фінансуються маркетингові заходи, спрямовані на розвиток бізнесу?
Ні, якщо це не основна діяльність за проектом.
45. Як освоїти кошти, якщо вид діяльності сезонний (наприклад, зернові та олійні культури)?
Відповідно до сезону. У такому випадку грантер має здійснити всі закупівлі, передбачені кошторисом грантового проекту, заключити всі угоди з постачальниками та оплатити всі послуги, необхідні для старту бізнесу одразу після початку сезону. Зобов'язання щодо виконання умов грантової угоди, відкладених через сезонність залишаються за грантером, так само, як і право ТЦК і Програми ООН із відновлення та розбудови миру на проведення моніторингу діяльності грантера та перевірку виконання умов грантової угоди.
46. Чи фінансується придбання франшизи?
Так.
47. Чи можна закуповувати обладнання не вітчизняного виробництва?
Так, однак на момент купівлі обладнання воно має фізично знаходитися в Україні.
48. Чи фінансується оренда обладнання?
Це не забороняється, але під час оцінки бізнес-проекту вважається фактором ризику для сталості бізнесу, адже договір оренди не надає права власності і може бути припинений в будь-який час.
49. Чи має значення, яка група ФОП?
Ні.
50. Якщо маркетинг, просування – це частина бізнесу, чи може це бути показане як свій внесок?
Так.
51. Чи можна закуповувати нове обладнання, але яке не має ліцензії чи іншого належного оформлення?
Ні, якщо таке оформлення є обов'язковим відповідно до законодавства.
52. Чи може земельна ділянка виступати як власний внесок?
Так, якщо вона має номер в кадастрі і оціночну вартість. Також Ви мусите мати право власності на ділянку або мати договір оренди.
53. Чи є обмеження щодо віку для участі у конкурсі?
Ні, однак у конкурсі можуть брати участь лише повнолітні громадяни України.
54. Чи можу я подавати заявку від свого імені, якщо ФОП зареєстроване на дружину?
Ні. Отримати грантові кошти має право виключно сам заявник.
55. Якими мовами може бути написаний бізнес-план?
Бізнес-план повинен буде написаний ЛИШЕ українською мовою.

56. Чи будуть повертатися на доопрацювання бізнес-плани після першого етапу оцінювання?
Ні.
57. Чи можливо додати колонки у формах, якщо термін настання прибутковості перевищить 12 місяців?
Ні, форми підлягають лише заповненню. Корегування/додавання/видалення колонок забороняється.
58. В апікаційній формі є питання, чи проходив Заявник навчання з бізнес-планування, що проводилося в рамках Програми ООН із відновлення та розбудови миру. Де й коли можна пройти це навчання? Що маєтсья на увазі?
Оголошення про тренінги публікуються офіційних ресурсах Програми ООН із відновлення та розбудови миру:
- www.ua.undp.org
  - www.facebook.com/UNDPUkraine
  - <https://twitter.com/UNDPUkraine>
  - www.instagram.com/undpukraine
- Учасникам навчальних програм не надається жодної переваги при визначенні переможців грантового конкурсу.
59. Чи можуть бути заявником організації, юридичні особи, або тільки ФОП?
У конкурсі на отримання гранту можуть брати участь:
- фізичні особи (на момент підписання контракту мають бути зареєстрованим як ФОП), які є повнолітніми, дієздатними та правоздатними громадянами України та постійно проживають на відповідних цільових територіях;
  - товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ), зареєстровані на момент подачі заявки на відповідних цільових територіях;
  - фермерські господарства (ФГ), зареєстровані на момент подачі заявки на відповідних цільових територіях; та
  - приватні підприємства (ПП), зареєстровані на момент подачі заявки на відповідних цільових територіях.
60. Чи відносяться фермерські господарства до тих, хто може подавати заявки?
Так, відносяться. За умови їх належної реєстрації та відповідності умовам та вимогам конкурсу.
61. Законодавством України дозволено, якщо у готельному закладі тимчасового проживання розміщується до 30 осіб, не реєструватися як ФОП. Чи обов'язково в подібній ситуації реєструватися як ФОП, щоб мати право брати участь у Програмі?
Так, обов'язково, оскільки Договір про грант буде підписано виключно з юридично оформленою особою (ФОП, ФГ, ПП, ТОВ).
62. Чи включатиметься благодійна допомога, надана переможцю конкурсу, до оподатковуваних доходів ФОП?
Так.
63. Чи можна подавати проєкт, в якому передбачене фінансування придбання сонячної панелі для готелю або фермерського господарства?
Так, але необхідно слідувати всім вимогам щодо установки сонячної панелі і мати всі необхідні дозволи.
64. Стосовно конкретно сонячних панелей: це досить тривалий процес – отримання дозволу на розширення потужностей, у зв'язку з чим практично неможливо вкластися у 60 днів, протягом яких може діяти проєкт. Якщо не встигли отримати дозвіл та придбати обладнання, які наслідки для отримувача гранту?

Якщо термін реалізації проєкту перевищує 60 днів, то такий проєкт не буде обраний для фінансування.

65. Які бувають штрафні санкції?

Будь ласка, дивіться політики конкурсу *Порядок повернення коштів благодійного гранту у випадку встановлення їх нецільового використання* та *Порядок перерозподілу повернутих грантових коштів та придбаного обладнання в рамках конкурсу грантів* на сайті грантової програми – <http://ccc.kiev.ua>.

66. Чи можна використовувати грантові кошти для ремонту, будівництва?

Так. Однак, потрібно враховувати, що термін виконання грантової угоди, включно з усіма підготовчими роботами та закупівлею обладнання, не може перевищувати 60 днів.

67. «Розширення», «відновлення», «започаткування» бізнесу трактується з юридичної точки зору або ситуаційно стосовно проєкту?

Ситуаційно відносно Вашого проєкту. В межах поточного конкурсу інформація має виключно статистичний характер.

68. Чи є вимога проводити тендер у системі ProZorro?

Ні.

69. З чого слід виходити, заповнюючи графу «Залишок коштів на початок місяця» у першому місяці проєкту (додаток С. План руху грошових коштів)?

Детального прорахунку бізнес-плану, та врахуванні операційних витрат та оперативної діяльності. Додаткова інформація щодо заповнення форм знаходиться у *Посібнику з підготовки та подання заявок на участь у конкурсі грантів*.

69. По якому курсу євро готувати бюджет?

За курсом Національного банку України на момент подачі аплікаційної форми.

70. Чи можна включати доставку та монтаж у вартість обладнання в бюджеті бізнес-проєкту?

Так.

71. Як показати у власному внеску вживаний автомобіль?

Даний внесок має бути відображений у поточній вартості.

72. Чи може бути власний внесок більше 25%?

Так, 25% це мінімальний внесок до проєкту, але заявник може зробити його більшим.

73. Як перевірити, що файли завантажені правильно?

Якщо Ви не впевнені, то перезавантажте правильними файлами, оскільки онлайн-система завжди зберігає останній завантажений файл.

74. Чи можна подавати заявку, якщо не пройшов 1, 2 та 3 конкурси?

Так.

75. Чи потрібні рахунки на придбання обладнання на етапі написання бізнес- плану?

Ні, на даному етапі заявник не повинен додавати таку документацію.

76. Яка процедура інформування щодо листів реєстрації?

На електронну скриньку, вказану при реєстрації, надійде автоматична відповідь.

77. Чи можна писати бізнес план, якщо бізнес має ознаки сезонності?

Так, але приймайте до уваги той факт, що Ви повинні будете реалізувати проєкт протягом 60 днів з дати підписання договору, якщо проєкт буде схвалений.

78. Чи підходять такі види як бджолярство та вирощування равликів?

Ці види діяльності не входять до пріоритетних напрямків програми.

79. Чи можна використовувати «породисту корову» у якості власного внеску?

Так, використовується ринкова вартість даного виду ВРС .

80. Як оцінюється власний внесок «будівля»?

Такий внесок має бути оцінений по ринковій вартості.

81. Якщо заявка подана на розширення бізнесу, то як звітувати про весь бізнес в цілому чи його частину?

Звітувати необхідно буде за ту частину, на що були виділені грантові кошти.

82. Як порахувати власний внесок?

Якщо Ви подаєте заявку на отримання 100 000 гривень (сума гранту). Це є лише 75% від вартості Вашого проєкту. Вам необхідно зробити власний внесок у 25%, або 33,333.00 гривень. Тобто загальна вартість проєкту буде $100,000.00 + 33,333.00 = 133,333.00$.

Власний внесок - це 25% від вартості усього проєкту. Грант складає 75% від вартості проєкту.

Внесок 25% можна вносити грошовими коштами, товарно-матеріальними цінностями, власною працею чи послугами, нарахованою амортизацією, приміщенням тощо. При цьому витрати мають бути здійснені суворо протягом 60 днів - з дня підписання грантової угоди до завершення проєкту.

Під час підготовки фінансового звіту з використання грантових коштів зверніть увагу, що витрати приймаються за першою подією (оплата чи постачання). Це означає, що Ви можете включити до витрат у фінансовому звіті отримані на умовах відтермінованого платежу товарно-матеріальні цінності, послуги тощо.

83. Чи можу я сплачувати податки мого приватного підприємства за рахунок гранту (поточні чи заборгованість)?

Ні.

84. Чи можу я показувати власним внеском свій будинок?

Так, можете, якщо будинок використовується безпосередньо у виробничому процесі чи в процесі реалізації бізнес-плану. При цьому вартість цього будинку береться за визначеною оцінкою на дату початку реалізації бізнес-плану.

85. Чи можу я компенсувати витрати, пов'язані із працевлаштуванням персоналу проєкту (заробітна плата, податки), за рахунок гранту?

Заробітна плата персоналу може бути сплачена за рахунок коштів гранту протягом 60 календарних днів реалізації бізнес-плану, починаючи з дати підписання договору про надання гранту. Податки, а також ЄСВ за рахунок гранту сплачувати не можна. Сплату податків пов'язану з працевлаштуванням можна сплачувати за власні кошти підприємця і це може бути включено в суму власного внеску.

86. Які податки я маю сплатити, якщо отримаю грант?

Для платників єдиного податку 1- 2-ї груп сума гранту увійде у сукупний річний дохід за поточний рік. За умови, якщо сукупний річний дохід не перевищить 1 000 000 гривень для першої групи і 5 000 000 гривень для другої групи, додаткової сплати податків не буде. Для платників єдиного податку 3-ї групи сума податку складатиме 5% від суми гранту (для неплатників ПДВ) або 3%+ПДВ (для платників ПДВ). Для підприємців, які перебувають на загальній системі оподаткування, сума гранту увійде у сукупний валовий дохід і буде

оподатковуватися податком за загальними правилами (на 2020 рік - 18%), а також військовим збором за ставкою 1.5%.

87. Якщо я завідомо знаю, що у мене є податкові, кредитні, комунальні або інші офіційно визнані борги, чи можу я відкрити новий рахунок у банку для зарахування на цей рахунок коштів гранту?

Ні, ні в якому разі. При відкритті нового розрахункового рахунку, банк повідомляє ДПІ і, у разі наявності офіційної заборгованості, усі кошти, які надходять на розрахунковий рахунок у банку, автоматично блокуються.

88. Скільки можна подати заявок?

Одна особа може подати лише одну заявку за одним із оголошених ЛОТів.

89. Як я дізнаюся, що мій проєкт підтримано?

Після завершення кожного етапу конкурсу на Вашу електронну адресу, з якої Ви реєструвалися в онлайн системі, надходитиме відповідна інформація про результати розгляду Вашої заявки.

90. Коли приїжджати на захист бізнес-планів?

У разі допуску до відповідного етапу конкурсу, Вам буде надіслано запрошення взяти участь у захисті свого бізнес-плану на засіданні Відбіркового комітету.

91. У фінансовому плані та плані руху грошових потоків відображаються тільки кошти гранту?

Ні, у фінансовому плані та плані руху грошових потоків відображаються усі (грантові та власні) кошти необхідні для впровадження бізнес-плану.

92. Я не фізична особа-підприємець, чи можна мені подавати заявку?

Так, але на момент підписання грантової угоди отримувач гранту повинен буде зареєструватися фізичною особою-підприємцем.

93. Як порахувати моє устаткування аби можна було включити його до власного внеску?

Якщо на момент подачі заявки Вашому устаткуванню менше, ніж 10 років, то його залишкова вартість розраховується методом прямої амортизації, і ця сума може бути зарахована, як власний внесок.

94. Що мається на увазі в умовах конкурсу, коли говориться «одна сім'я»? Якщо батьки і діти на одному прізвищі, чи вважається це як одна сім'я?

У межах цього грантового конкурсу поняття «одна сім'я» розуміються сім'ї, тобто особи, які перебувають у шлюбі, а також їхні діти, у тому числі повнолітні, батьки, особи, які перебувають під опікою і піклуванням, інші особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом, мають взаємні права та обов'язки (крім осіб, взаємні права та обов'язки яких не мають характеру сімейних), у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі. Отже, якщо батьки та їхні діти проживають разом і пов'язані спільним побутом, то це вважається одна сім'я.

95. Якщо у мене є автомобіль, то чи можу я його вносити як власний внесок в реалізації бізнес-плану? Як визначити його вартість?

Так, якщо такий автомобіль належить Вам на правах приватної власності і він буде безпосередньо задіяний у виконанні бізнес-плану. Треба мати оцінку його залишкової вартості. Оцінити його вартість Ви можете через проведення експертної оцінки відповідними експертами.

96. Онлайн система передбачає подачу чотирьох сторінок паспорту. У мене пластикова картка-паспорт. Як бути?

У розділі для завантаження 4-х сторінок паспорта старого зразка (дивіться фото), завантажуюмо:

Вікно 1: лицьову сторону пластикового паспорту
Вікно 2: зворотну сторону пластикового паспорту
Вікно 3: лицьову сторону довідки про місце реєстрації
Вікно 4: зворотну сторону довідки про місце реєстрації

- 97. Якщо у мене є власне приміщення, то чи можу я його вносити як власний внесок в реалізації бізнес-плану? Яким чином я повинен його оцінити?**
Так, якщо таке приміщення належить Вам на правах приватної власності і воно буде безпосередньо задіяне у виконанні бізнес-плану, то таке приміщення може бути зараховане як власний внесок. Оцінити його вартість Ви можете через проведення експертної оцінки відповідними експертами.
- 98. Онлайн система передбачає додавання третьої сторінки паспорту. Але в моєму паспорті ця сторінка порожня. Моя наступна фотографія міститься на сторінці 5. Яку сторінку треба додавати?**
В такому разі Вам необхідно додати останню сторінку, на якій вклеєне фото.
- 99. Я зараз пишу бізнес-план і шукаю приміщення в оренду. Чи має бути у бізнес-плані прописана адреса того приміщення, де буде реалізовуватися бізнес чи ні?**
Має бути зазначено лише назва населеного пункту, де буде орендуватися таке приміщення. Також треба зазначити площу такого приміщення, щоб розуміти розрахунки вартості.
- 100. Чи можна у процесі реалізації бізнес-плану щось у ньому змінювати?**
Мова про зміни може йти лише у відношенні кошторису використання гранту. Проте такі зміни можуть бути лише незначними і мають бути погоджені, що займає певний час. Тому важливо вже зараз ретельно прораховувати бюджет. Щодо змісту бізнес-плану як такого, то зміни не допускаються ані на етапі його розгляду, ані під час реалізації бізнес-проєкту.
- 101. У родині є певне устаткування і його можна використовувати для бізнесу, як власний внесок. Як це правильно оформити?**
Якщо це устаткування не належить Вам, а належить іншому члену родини, то в такому разі доведеться укласти договір про безоплатну оренду, щоб оцінити власний внесок. У договорі треба буде показати вартість оренди.
- 102. Наскільки треба деталізувати статті витрат у бюджеті?**
Деталізувати до такого ступеню, щоб можна було розуміти на що конкретно буде витрачатися грант. Якщо мова йде про обладнання, то рекомендуємо зазначити назву та специфікацію без зазначення марки. Наприклад, телевізор діагональ 47"; принтер чорно-білий. Не треба писати назву фірми і занадто деталізувати, вказуйте конфігурацію.
- 103. Чи можна буде здійснювати закупівлю устаткування за кордоном?**
Купувати устаткування за кордоном заборонено, оскільки тривалість поставки з виконанням усіх процедур, передбачених законодавством, може перевищити термін дії грантової угоди. Також не можна здійснювати закупівель у Російській Федерації та в інших країнах, до яких Уряд України запровадив санкції.
- 104. Чи можливо при заповненні електронної форми перерватися, а потім повернутися знову, щоб продовжити (чи зберігаються зміни, якщо заповнювали, недозаповнювали, вийшли з програми, а потім повернулися і хочуть продовжувати)?**
Так, спочатку натисніть кнопку "Зберегти та продовжити", а потім кнопку "Вийти".
- 105. Чи входить розведення риби у сферу «Виробництво продуктів харчування»?**
Так, за умови, якщо це не лише розведення, а й переробка риби. Це має бути чітко зрозуміло з бізнес-плану.

- 106. Чи може батько/чоловік/дружина грантера попередніх конкурсів брати участь у Конкурсі 3?**
Якщо це близький родич грантера, який отримував фінансування протягом останніх 12 місяців, то відповідь – ні. Якщо грантер з більш ранніх хвиль, то – так.
- 107. Якщо я живу у Маріуполі, я ЛОТ 1 чи ЛОТ 2? Що таке ці ЛОТи і навіщо їх придумали різні?**
В Маріуполі діють і ЛОТ 1, і ЛОТ 2. Такою є географія грантової програми. Подаватися потрібно лише на один із зазначених ЛОТів.
- 108. Я займаюсь виробництвом пшениці і в мене є багато соломи. Чи буде входити виробництво пелет з неї у сектор «Зернові та олійні культури»?**
Ні, але це може бути частиною бізнес-проєкту з виробництва власне пшениці.
- 109. Сектор «Індустрія гостинності» не буде підтримуватися весь чи тільки сфера краси і медицини?**
В секторі «Індустрія гостинності» не буде підтримуватись лише сфера краси та здоров'я.
- 110. Чи можна брати участь у конкурсі, якщо немає статусу ВПО?**
Так, можна. Важливо проживати на відповідних територіях, вказаних в умовах конкурсу.
- 111. Якщо ТОВ зареєстровано у Краматорську, а засновник живе у Києві, чи можна брати участь у конкурсі?**
Місце реєстрації суб'єкта господарювання та місце ведення господарської діяльності обмежені цільовими територіями, зазначеними в умовах конкурсу. Щодо місця проживання, то привязки до цільових територій не вимагається.
- 112. Яка мінімальна сума гранту?**
Такого обмеження в умовах грантового конкурсу немає.
- 113. Чи можу я робити друк на футболках/дерев'яні сувеніри відповідно до сектору «Виготовлення кераміки і гончарних виробів, посуду, сувенірної продукції тощо»?**
Ні, цей сектор передбачає підтримку виключно керамічного посуду та керамічної сувенірної продукції.
- 114. Який мені обрати сектор економіки, якщо я виробляю меблі?**
На жаль, виробництво меблів не входить до пріоритетів поточного конкурсу.
- 115. Проживаю у Луганській області. Чи можу я подавати бізнес-план на вирощування овочів та фруктів з ЛОТу 2?**
На жаль, ні. Цей сектор економіки не є пріоритетним для грантової програми в Луганській області.
- 116. Я вирощую пряні трави. Чи можна подаватися на конкурс і у яку сферу економіки це відноситься?**
Вирощування прямих трав та спецій не входить до переліку пріоритетних секторів даного грантового конкурсу. Водночас, якщо бізнес-проєкт спрямований на переробку вирощеної сировини і виготовлення з неї харчових продуктів чи добавок, такий проєкт може бути подано в секторі «Виробництво харчових продуктів» .
- 117. Чи можна віднести очищення, розлив та реалізація питної води у сектор «Виробництво харчових продуктів»?**
Ні, оскільки це не є пріоритетом конкурсу.